

Devadesáté výročí založení Československé společnosti mikrobiologické

Deset let po vzniku samostatného Československa byla založena jedna z nejstarších profesních organizací u nás, Československá společnost mikrobiologická (ČSSM), jejíž 90. výročí jsme si připomněli 19. května 2018 na setkání v reprezentačních prostorách Akademie věd České republiky ve vile Lanna v Praze. Zakladatel Společnosti, lékař a mikrobiolog prof. František Patočka (1904–85) se v průběhu stáže v Pasteurově ústavu v Paříži v r. 1927 účastnil mezinárodního kongresu o vzteklině (virovém onemocnění s přírodními ohnisky vyskytující se téměř na celém světě), kde zazněl návrh na vytvoření mikrobiologické organizace s mezinárodním dosahem. Přípravných prací se mimo jiné účastnili zástupce ředitele Pasteurova ústavu Louis Martin, dánský imunolog T. Madsen, prof. Rudolf Kraus z Vídně a několik dalších, především německých mikrobiologů. Připravili návrh stanov a rozhodli se uspořádat první mezinárodní mikrobiologický kongres v Paříži v r. 1928. Ten se však uskutečnil až o dva roky později (1930) a vystoupil na něm s příspěvkem ředitel Pasteurova ústavu v Bruselu, pozdější nositel Nobelovy ceny prof. Jules Bordet, na jehož podnět začaly vznikat v celé Evropě národní mikrobiologické společnosti. To už však Československá společnost mikrobiologická (tehdy se nazývala Československá mikrobiologická společnost) dva roky existovala.

V archivu Společnosti se dochoval výtisk Zvláštního otisku z Časopisu lékařů českých, číslo 51 z r. 1929 (obr. 1), kde jsou přípravy a založení Společnosti popsány takto: „První informativní schůzka přípravného výboru společnosti konala se v červnu 1928 za předsednictví prof. I. Honla a za účasti prof. Kimly, Šatavy, Čančíka, doc. Jedličky, Kořínka aj. Na této schůzce přečten první návrh stanov. Stanovy poté změněny. Opravené stanovy schváleny výnosem ze dne 15. listopadu 1928, načež 18. prosince téhož roku konána první schůzka ještě za vedení přípravného výboru, jemuž předsedal prof. I. Honl.“ Schůzce se konaly v pražském Ústavu pro experimentální patologii v Kateřinské ulici. Jak se dále můžeme dočíst: „Pro vzdálenější členy společnosti zřízeny pracovní odbory, jež jsou pouhými orgány vnitřní spolkové správy. Zatím funguje odbor pouze v Brně a pomýšlí se i na zřízení téhož v Bratislavě.“

Ustavující valná hromada Společnosti se uskutečnila 18. prosince 1928. První řádná členská schůzka se konala 15. ledna 1929; zúčastnilo se jí 29 členů a tři hosté a zazněly přednášky doc. J. Komárka s názvem O symbiose, doc. Václava Breindla – O nálezech flagelat v krvi, a prof. Ivana Honla a Josefa Ungara – Příspěvek k experimentálnímu tyfu. První výbor Společnosti byl zvolen 5. března 1929 na valné hromadě konané v Praze po přednášce doc. Václava Tomáška z Brna s názvem O lipidních antigenech (obr. 2 a 4). Jak se můžeme do-

číst v I. zápisní knize Čsl. mikrobiologické společnosti, v Praze r. 1928, uložené v archivu Společnosti v Praze (text najdete na webové stránce Živy, kde u jmen a adres uvádíme doslovný přepis), předsedou byl zvolen, citujeme, prof. Ivan Honl, přednosta bakter. serolog. Ústavu Karlovy university Praha II, Palackého náb. č. 4.

Členy výboru se stala řada osobností známá i současné generaci mikrobiologů. Zde zmíníme alespoň některé z nich. Lékař František Patočka promoval na Univerzitě Karlově r. 1928. Pracoval v Bakteriologicko-sérologickém ústavu Lékařské fakulty UK a v letech 1930–31 absolvoval stáž v holandském Leidenu a později na Pasteurově institutu v Paříži pod vedením R. Dujarrica de la Rivière. Zde navázal řadu dlouhodobých vědeckých přátelství. V r. 1934 se habilitoval, v r. 1946 byl jmenován profesorem a v letech 1946–76 zastával pozici přednosty Ústavu lékařské mikrobiologie a imunologie Fakulty všeobecného lékařství UK. Publikoval přes 100 odborných článků a v r. 1970 vydal vysokoškolskou učebnici Lékařská mikrobiologie. S manželkou Jarmilou měli tři děti a jeho bratr Jan Patočka byl významným českým filozofem.

Kromě zakladatele prof. F. Patočky, na jehož počest je pojmenována Patočkova medaile, nejvyšší ocenění udělované od r. 2000 Československou společností mikrobiologickou, uvedeme např. prof. Václava Tomáška, na jehož počest jsou nazvány pravidelné konference mladých mikrobi-

Rok 1929.

MIKROBIOLOGICKÁ SPOLEČNOST ČESKOSLOVENSKÁ.

Zvláštní otisk
z „ČASOPISU LÉKAŘŮ ČESKÝCH“
čís. 51. r. 1929.

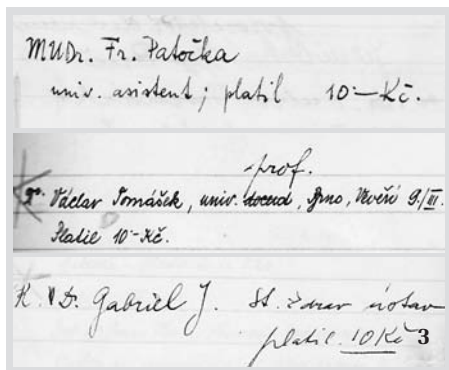
*

V PRAZE 1930.
NÁKLADEM VLASTNÍM. -- TISKEM DR. ED. GRÉGRA A SYNA. 1

*Ustavující valná hromada
Čsl. mikrobiologické
společnosti
V Praze, dne 18. prosince, 1928* 2

- 1 Zvláštní otisk z Časopisu lékařů českých věnovaný založení Mikrobiologické společnosti československé. Podrobně popisuje první schůzi Společnosti.
- 2 První záznam v I. zápisní knize Československé mikrobiologické společnosti v Praze r. 1928
- 3 Záznamy z Adresáře členů Společnosti o platbách členských příspěvků
- 4 Informace o připravované schůzi z dobového tisku (Národní listy)

logů v Brně – Tomáškovy dny. Během druhé světové války byl vězněn v koncentračním táboře a později vydal práci Paratyfus a jiné střevní infekce v Osvětimi. Členem Společnosti se stal i lékař prof. Jan Kabelík, který za první světové války působil jako velitel diagnostické laboratoře polní nemocnice v Srbsku a Albánii. Později byl mimo jiné přítomen pitvě generála Milana Rastislava Štefánika, o čemž zanechal četná svědectví. Část života prožil v Jižní Americe (uprchl z Československé republiky první den nacistické okupace 14. března 1939). Karla Hübschmanna je možno považovat za nestora kožního lékařství v Československu (vydal spolu s Františkem Šambergerem v r. 1922 Atlas chorob kožních a venerologických). Technické mikrobiologii, zejména studiu morfologie a biologie kvasinek ve spojení s kvasnými procesy, se věnoval Jan Šatava, od r. 1920 řádný profesor kvasné chemie a mykologie. Jan Kořínek je známý především botanikům – jako profesor fyziologie rostlin a bakteriologie napsal mimo jiné Rostlinopis. Svazek VI. Mikrobiologie (Aventinum 1930) nebo Očima přírodovědce (vyšlo r. 1942 nakladem mladé generace lékařů). Jaroslav Drbohlav se spolu s Bohuslavem Feierabendem zúčastnili

Schůze Mikrobiologické společnosti československé.

bude v úterý dne 15. ledna 1929 o 5. hod. večerní v posluchárně ústavu experimentální pathologie (Kateřinská ul.)

Rozhovor:

Doc. dr. Komárek: O symbiose.

Doc. dr. Breindl: Sdělení o nálezích flagelat v krvi.

Prof. dr. Honl a dr. Ungar: Příspěvek k experim. tyfu.

Přijímání členů.

Přípravný výbor. 4

jako stipendisté Rockefellerovy nadace pobytu v USA. Drbohlav pracoval od r. 1921 v mikrobiologických laboratořích v Baltimoru a na Harvardově univerzitě, v jejímž Ústavu srovnávací patologie vynalezl s Williamem C. Boeckem polotuhou vaječnou kultivační půdu a na ní jako první vypěstoval měňavku úplavíčnou (*Entamoeba histolytica*) a bičivku krocaní (*Histomonas meleagridis*). Po obhájení dizertace o vztahu bičivkovic k leishmanióze získal v r. 1924 doktorát veřejného zdravotnictví Harvardovy univerzity. Roku 1925 pracoval v parazitologickém ústavu na Sorbonně a v Pasteurově ústavu v Paříži, po návratu domů byl v nově otevřeném Státním zdravotním ústavu v Praze pověřen přípravou IV. oddělení, pro bakteriologickou a sérologickou diagnostiku.

Jedinou ženou v prvním výboru Společnosti byla Božena Kuklová, docentka Univerzity Komenského v Bratislavě, rodačka ze Žamberka. Jako první dívka v historii maturovala r. 1912 na Státním rakouském gymnáziu v Hradci Králové jako hospitantka – absolventka lycea. Po ukončení studií na Lékařské fakultě UK v Praze odešla do Bratislavy (se skupinou českých lékařů vedených prof. Kristiánem Hynkem) s cílem vybudovat na Slovensku lékařské školství. Zájem o tuberkulózu ji přivedl i do nejchudších oblastí Slovenska. Absolvovala studijní pobyty na Pasteurově ústavu v Paříži, Kochově ústavu v Berlíně, v Londýně nebo Amsterdamu, které jí pomohly hlouběji proniknout do klinické mikrobiologie. V r. 1924 zavedla metodu umělého pneumotoraxu, jež byla až do objevu tuberkulostatik nejučinnější metodou léčby TBC. V r. 1928 se stala první ženou, která získala titul docenta, a v r. 1934 vůbec první profesorkou v Československu. Byla spoluzakladatelkou Masarykovy ligy proti tuberkulóze, členkou Učené společnosti Šafaříkovy i American College of Chest Physicians and Intern. Prezident Václav Havel jí v r. 1992 udělil Řád Tomáše Garrigua Masaryka *in memoriam*.

Prof. Ivan Honl, první předseda Společnosti, byl žákem prof. Jaroslava Hlavy, jenž založil českou lékařskou mikrobiologii, ředitele Českého pathologicko-anatomického ústavu, v letech 1906–07 rektora Univerzity Karlovy a člena Panské sněmovny; v r. 1900 spolu vydali pěti vydavatelství Bursík & Kohout, Knihkupců c. k. české university a České akademie pro vědy, slovesnost a umění v Praze první českou monografii *Bakteriologie*. Dovolte mi zde krátkou, ale vskutku „předpotopní“ vsuvku: bakteriolog J. Hlava předsedal v květnu 1901 Třetímu sjezdu českých přírodověd-

ců; dá se tedy očekávat, že tam zazněly i přednášky z mikrobiologie. Pozoruhodné a pro nás možná inspirující je, že na akci s tisícem účastníků měly manželky a dcery (!) vstup zdarma. Ještě kuriozita k prof. Hlavovi: v r. 1887 publikoval článek s názvem O úplavici; Předběžné sdělení, který byl zahrnut do rešerše v časopise *Zentralblatt für Bakteriologie und Parasitenkunde* jako O. Uplavici: Über die Dysenterie a práce dr. Uplaviciho byla dalších 50 let citována, než jeho životní pouť ukončil v r. 1939 W. H. Manwaring (*Death of „Dr. O. Uplavici“* v časopise *California and Western Medicine*). Ivan Honl byl po habilitaci v bakteriologii a profesuře jmenován vedoucím Ústavu pro bakteriologii a sérologii LF UK. Je považován za jednoho ze zakladatelů výzkumu antibiotik; v letech 1898–99 izoloval látku, kterou produkuje *Bacterium pyocyaneum* (nyní *Pseudomonas aeruginosa*) a která má významné antibiotické účinky – působí mimo jiné na původce sněti slezininné, záškrtu, cholery, břišního tyfu i moru. Až do objevu a masové výroby penicilinu se pod názvem Anginol (vyráběn v Praze-Vysočanech ve firmě Medica) předepisoval při infekčních zánětech sliznic, angíně, chřipce apod. Několikrát pracoval u prof. Roberta Kocha. Většinu pozornosti věnoval tuberkulóze a dalším infekčním chorobám, byl také iniciátorem očkování proti vzteklině.

V r. 1937 se předsedou Společnosti stal prof. Miroslav Němec a později nakrátko prof. Jan Kabelík. Nacistickou okupací a rozbitím Československa činnost Společnosti dočasně zanikla.

Poválečné období a obnova

První poválečný (v číslování IV.) a podle tehdejšího předsedy F. Patočky velmi úspěšný sjezd se konal v květnu 1949 v Karlových Varech. Na V. sjezdu, v Moravské Ostravě r. 1949, se prof. Patočka vzdal funkce předsedy a nahradil ho prof. Ivan Málek. Na VI. sjezdu v r. 1950 do Prahy přijely i delegace bratrských zemí a některé příspěvky se vedly v duchu oslavování úspěchů Sovětského svazu a jeho spojenců a odsuzování reakčního weismannismu-morganismu a kapitalistického pojetí vědy vůbec: v zahajovacím projevu ministr zdravotnictví Josef Plojhar odsoudil válečné štváře (rozuměj Západ), vlekloucí vědu a medicínu do kalu a špíny a vyzdvihl tábor bojovníků za mír, v čele s největším mužem Josefem Visarionovičem Stalinem. První odborný referát přednesl prof. Vigodčíkov na téma Mičurinství a mikrobiologie a zdůraznil, jakého rozkvětu dosáhla mikrobiologie za sovětského zřízení. Byly

odeslány pozdravné telegramy prezidentu Klementu Gottwaldovi a ministrovi plánování Mongolska. Naštěstí zaznělo několik velmi kvalitních příspěvků našich i zahraničních mikrobiologů. Pozdější sjezdy organizovala Sekce mikrobiologie, epidemiologie a hygieny Lékařské společnosti J. E. Purkyně (1952 v Brně, 1953 v Bratislavě, 1955 v Mariánských Lázních), neboť Československá společnost mikrobiologická už oficiálně neexistovala.

O obnovu Společnosti se o několik let později zasloužili vedoucí oddělení mikrobiologie na katedře mikrobiologie a genetiky Přírodovědecké fakulty UK a pozdější dlouholetý vědecký tajemník Společnosti prof. Jiří Stárka, a akademik prof. Ivan Málek. Především díky věhlasu osobnosti I. Mála povolily politické orgány v prosinci 1959 zaregistrovat Československou společnost mikrobiologickou při Československé akademii věd. Ivan Málek, mimo jiné zakladatel a první ředitel Mikrobiologického ústavu ČSAV (nyní Akademie věd České republiky) v Praze, také Společnost v letech 1961–65 vedl. Později stáli v jejím čele prof. Jaroslav Šterzl (1965–71), prof. Ján Štefanovič (1971–72), prof. Theodor Martinec (1972–83), prof. Vladimír Krumhanzl (1983–90), prof. Miloš Kocur (1990–92), prof. Libor Ebringer (1992–98), prof. Jaroslav Spížek (1998–2004), prof. Ivan Čižnár (2004–10) a doc. Jiří Gabriel (2010–16). Nyní Společnost poprvé v historii vede žena, prof. Helena Bujdáková z Přírodovědecké fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě.

Ale zpět do 60. let 20. stol. Pomalu se obnovila i organizace sjezdů – konaly se (číslovaly se znovu od jedničky) v Praze (1961), Brně (1963), opět v Praze (1964) a Bratislavě (1965). Po dalším sjezdu v Praze (1967) proběhl VII. sjezd v Luhačovicích v r. 1968, tedy v relativně uvolněné době, kdy došlo k federalizaci Československa. Tehdy zazněly i první myšlenky na rozdělení Společnosti. Dejme slovo pamětníkovi Jánovi Štefanovičovi: „Část delegátů zo Slovenska sa dožadovala federalizácie i ČSSM, ako to bolo v návrhu novej ústavy. Výbor vedený Jaroslavom Šterzlom, v ktorom som bol vedeckým sekretárom, rozhodol v súlade s princípmi demokracie, že o tejto otázke musia rozhodnúť delegáti zo Slovenska. Bolo ich 107 a niekoľko hodín separátne rokovali o probléme federalizácie. Je iste škoda, že diskusia sa nezaznamenala. Pri hlasovaní však iba štyri delegáti boli za rozdelenie ČSSM. V diskusiách odznelo mnoho uvážlivých, rozumných, ale i emocionálne ladených príspevkov a zvíťazil rozum, skúsenosť a iné

tendencie nenašli uplatnění.“ Následující sjezd se konal ve Vysokých Tatrách v okupační atmosféře, a jak vzpomíná prof. Štefanovič: „V pozadí zjazdu sa pohybovali mnohé nežiaduce individuá, ktoré chceli diktovať rôzne podmienky vrátane štruktúry výboru. Výbor rokoval permanentne a zvažovali sa rôzne alternatívy. Jedna sa týkala i rozpustenia ČSSM. Našťastie sa táto eventualita nerealizovala...“ Později byly sjezdy pořádány i v dalších městech, např. ve Špindlerově Mlýně (1974), Košicích (1975, 1992 a 2001), Gottwaldově (1980), Banské Bystrici (1983), Českých Budějovicích (1986), Plzni (1989), Ostravě (1995), Liberci (2007) nebo ve Staré Lesné (2010).

Poctou pro Československou společnost mikrobiologickou bylo uspořádání světového mikrobiologického kongresu IUMS (viz dále) v červnu 1994. Velkou zásluhu na přidělení kongresu České republice měl tehdejší vědecký tajemník Miloš Ryc. Tato největší akce v dějinách Společnosti, pořádané v pražském Paláci kultury za vydatné pomoci Mikrobiologického ústavu AV ČR, se zúčastnilo přes 2 100 mikrobiologů z 59 zemí. Předsedou organizačního výboru byl prof. Bohumil Sikyta.

Současné aktivity Společnosti

Činnost Československé společnosti mikrobiologické je neodmyslitelně spjata s vydáváním dvou periodik – mezinárodního vědeckého časopisu *Folia Microbiologica* a odborného a informačního čtvrtletníku – *Bulletinu Československé společnosti mikrobiologické*. První číslo jejich předchůdců, tehdy ještě jediného periodika s názvem Československá mikrobiologie, vyšlo v Nakladatelství ČSAV v únoru 1956 (obr. 5). Mělo 52 stran, vedoucího redaktora I. Málka a uveřejnilo kromě úvodního Málkova článku (Rozvoj československé mikrobiologie) pět odborných statí autorů J. Šterzla, J. Johanovského, M. Burgera a K. Berana, J. Chaloupky, J. Szántó, několik krátkých sdělení a zpráv. Jeden výtisk stál 5 Kčs. Později se ukázalo, že vydávání pouze jednoho časopisu není vyhovující. Odborné články našich a později i zahraničních autorů se soustředily v časopise *Folia Microbiologica* (v r. 2018 vychází v nakladatelství Springer již 63. ročník) a informace určené členům zůstaly v *Československé mikrobiologii*. Ta se později přejmenovala na *Bulletin ČSSM* (letos vychází 59. ročník). Vydávání *Folia Microbiologica* je spojeno v posledních letech se jmény redaktorů Josefa Cudlína a Jiřího Matějů. Rozšířeného zasedání redakční rady časopisu se v r. 1995 v Třešti zúčastnil i zakladatel scientometrie a bibliometrie a duchovní otec impakt faktoru prof. Eugene Garfield z Institute for Scientific Information. Dnes již tištěná forma časopisu nevychází a je k dispozici pouze v elektronické podobě. Také *Bulletin* doznal změn, na první pohled nejpatrnější je změna obálky. Od r. 2012 se na popud tehdejšího člena výboru Martina Pospíška na titulní straně objevuje motiv odpovídající náplni, resp. tematice nosného odborného článku. Tak jsme např. měli možnost vidět konidiální hlavice rodu *Aspergillus*, sporující mycelium *Streptomyces coelicolor*, kultury *Penicillium* sp. a kvasinek,

plodnice dřevokazné houby *Fomes fomentarius* nebo bakterie *Helicobacter pylori*. Jindy ale také snímek tučňáků na ledu (k článku I. Sedláčka *Mikrobiologie* v Antarktídě), pelyňku (Nobelova cena za fyziologii a medicínu pro r. 2015) nebo také fotografie jednoduchého mikroskopu (Superrezoluční optická mikroskopie a mikrobiologie, obr. 6). K tomuto litinovému mikroskopu (výrobce Geofyzika Moskva) v úvodníku píší, že „je to poctivá ruská kovářská práce. Váží ¼ pudu a kromě toho, že i po skoro stu letech zobrazuje na jedničku, se jim dají před Vánocemi výtečně roztloukat vlašské ořechy.“ Kromě odborných článků a informací o jednáních výboru *Bulletin* přináší informace o proběhlých či chystaných akcích, a tím se dostáváme k další kapitole.

Společnost kromě sjezdů (v poslední době zvaných kongresy) pořádala nebo pořádá semináře na nejrůznější témata. Oblibu si získaly tradiční akce zaměřené na mikrobiologii potravin, mikrobiologii vody, akce kvasinkářů, již zmíněné Tomáškovy dny, RNA Klub, setkání Čo nového v mikrobiologii, Hot Topics in Microbiology, Lukešův den, semináře o zoonózách atd., ale i jednorázové semináře a workshopy (např. tradiční podzimní kurz Pokroky v Mikrobiologii pro doktorandy a další zájemce). Za posledních 20 let není možné vše vyjmenovat, odkážme tedy na zprávy dříve publikované v *Bulletinu*. Všechny

5 První číslo časopisu *Československá mikrobiologie*, který se později rozdělil na vědecký časopis *Folia Microbiologica* a na informační *Bulletin Československé společnosti mikrobiologické*.

6 Novější obálka *Bulletinu ČSSM*

7 a 8 Patočkova medaile je od r. 2000 udělována vynikajícím vědcům, kteří se zasloužili o českou a slovenskou mikrobiologii. Medaili navrhla akademická sochařka Ludmila Cvenegrošová.

9 Současná předsedkyně *Československé společnosti mikrobiologické* prof. Helena Bujdaková a její předchůdce v této funkci doc. Jiří Gabriel v květnu 2018 ve vile Lanna při zahájení setkání k 90. výročí založení Společnosti

10 Jiří Matějů, šéfredaktor časopisu *Folia Microbiologica* (vlevo), Petr Petráš, zástupce výboru Společnosti pro epidemiologii a mikrobiologii České lékařské společnosti J. E. Purkyně, a Jarmila Jelínková, bývalá tajemnice Společnosti a žačka Františka Patočky, v diskuzi

11 Ředitel Mikrobiologického ústavu AV ČR Jiří Hašek a člen Akademické rady a bývalý ředitel MBÚ AV ČR Martin Bilej (zcela vpravo). Vila Lanna, květen 2018. Snímky z archivu Československé společnosti mikrobiologické

akce mají zpravidla výtečnou odbornou i společenskou úroveň, byť někdy se do zpráv nedostalo (raději) úplně všechno.

Pořádání kurzů a odborných setkání ale zdaleka není jedinou odbornou aktivitou Společnosti; členství v mezinárodních společnostech International Union of Microbiological Societies (IUMS; vznikla r. 1927 a naše Společnost je členem od počátku) a Federation of European Microbiological Societies (FEMS) umožňovalo a umožňuje našim členům (kterých je aktuálně asi 800), především studentům, požádat o nejrůznější stipendia a vycestovat buď na stáž do zahraničních laboratoří, nebo se účastnit konferencí a kongresů mimo ČR.

Přínos členů pro rozvoj mikrobiologie a blízkých oborů a pro činnost ČSSM Společnost oceňuje několika způsoby. Pro vynikající a zasloužilé vědce je od r. 2000 určena výše zmíněná Patočková medaile. Medaili, jejíž návrh zpracovala akademická sochařka Ludmila Cvenegrošová z Bratislavy, vyrobila mincovna v Kremnici (viz obr. 7 a 8). Nositeli jsou prof. Ctírad John (blíže o něm v článku na str. CLVI–CLVIII této Živy), prof. Libor Ebringer, Jiří Chaloupka, doc. Jarmila Jelínková (žáčka a spolupracovnice F. Patočky), dále prof. Alena Tomšíková, prof. Fedor Čiampor, doc. Eva Streiblová, Arnold Demain, prof. Július Šubík, prof. Marie Kopecká, doc. Petr Petráš, prof. Yveta Gbelská, prof. Ivan Čižnár nebo prof. Jaroslav Spížek a další. Mnohé osobnosti jsou rovněž nositeli diplomu Čestného člena Společnosti. Toto ocenění není určeno výlučně pro členy ČSSM, takže mezi nositeli najdeme např. i významného britského vědce sira Davida Hopwooda. Pro mladé nadějně mikrobiology byla v r. 1996 zřízena Cena pro nejlepšího mladého českého a slovenského mikrobiologa. Je pro mne jako pro dlouholetého vědeckého tajemníka ČSSM, dřívějšího předsedu a prvního nositele této ceny potěšením konstatovat, že převažující většina laureátů se ve vědě neztratila a jejich jména jsou v mikrobiologických kruzích známa jak u nás, tak ve světě (jako např. Jiří Damborský, Lubomír Tomaška, Petr Baldrian, Elena Piecková, David Šmajš, Silvia Melkusová, Vít Hubka, viz také na str. CXXI–CXXII této Živy). Pro úplnost dodejme, že Společnost v r. 2003 udělila jednu Kvach Family Prize a jednu Svec Family Prize.

Nejvýznamnější členové Společnosti ale ty skutečně prestižní ceny získávají jinde – za všechny uvedme Evu Aldovou (mimo jiné se podílela s týmem prof. Karla Rašky po osvobození na likvidaci epidemie skvrnivky v nacistickém táboře v Terezíně a popsala nový druh *Yersinia aldovae*), které byl v r. 1999 u příležitosti 100. výročí založení American Society for Microbiology udělen před 14 tisíci účastníky kongresu čestný titul Heroine in Microbiology.

Na závěr dejme slovo zakladateli prof. Patočkovi, který vzpomínkovou stať Počátky české mikrobiologie, publikovanou v r. 1983 v časopise Československá epidemiologie, mikrobiologie, imunologie, zakončil slovy: „Nezapomínám, že to, co jsem našel a označil jako důležité a pozoruhodné, bylo mými spolupracovníky a žáky dovedeno a osvětleno k dokonalosti, kterou je jasně možno nazvat práci na úrovni molekulárně biologické. Na jednu dílčí disciplínu lékařské mikrobiologie jsem již nestačil, nýbrž ji jen velmi skromně na-

řýsoval. Tak opouštím lékařskou mikrobiologii, která se z malého semínka, které jsem se snažil zasít, rozrostla přičiněním mých spolupracovníků, žáků a opět jejich žáků ve stavbu, kterou vynikající cizí mikrobiolog, který mne přišel navštívit, charakterizoval asi takto: Slyšíme a čteme, že československá mikrobiologie dorůstá světové velikosti. Přicházíme, abychom se přesvědčili, co je toho příčinou.

Není pochyb, že současná česká i slovenská mikrobiologie se může v mnoha oblastech srovnávat s tou špičkovou zahraniční. To je dáno nejen společenskými změnami v posledních 20 až 30 letech,

dostupností přístrojů, metodik, možností výměny informací a rozsáhlým zapojením do evropských i světových výzkumných struktur, ale především tím, co podle mne bylo, je a vždycky bude nejdůležitější: zapálením studentů a vědců pro svou práci a snahou i přes překážky objevovat neznámé. Jsem rád, že Československá společnost mikrobiologická takové členy má, a doufám, že jim bude mít i v budoucnosti co nabídnout. A také mě těší, že se stále jmenuje Československá.“

Více o Československé společnosti mikrobiologické na www.cssm.info